

zació d'un gr. *ῥῆον καινόν* 'ruibarbre nou, fresc' format amb el gr. *καινός* 'nou, recent, fresc', al·ludint al fet de no ser encara corcat. Per a un curiós derivat, el fr. *rébarbauf*, veg. DCEC/DECH s.v. *ruibarbo* Un altre cpt. paral·lel: *ruipòntic*, per al qual, V. també aquesta obra.

Rucar, ruiec, ruiecar, V. *ruc Ruigar, ruigó*, V. *rosegar Ruïja*, encreuament de *r(a)utiya* amb *pruija Ruull*, sembla ser encreuament de *raim* amb *roina* 'resina' i 'roina'.

RUINA, pres del ll. *rūina* 'ensorrament', 'esfondrament', 'demolició', 'ruïna', per via mig-sàvia. □ 1.ª doc: fi S. XIII

«Per cas d'aventura --- o de robadors o de enemics o de foc, naufrag o *roina*, o de fuyta de servus que son seynor no guarda», *CostTort.* (iv, xviii, § 1, Ol., 194). La forma *ruina* en dos passatges del *Li de Contemplació* (AlcM). També l'usava Eiximenis: «Destrovida a vegades alguna cosa de singular, l'estament de la cosa pública pot romandre e star; la *ruyna* o destrucció de la ciutat, o de la terra, força és que ab si se n port les cases de tots los singulars», *Doctrina Comp* (CoDoACA XIII, 375.6). *Ruina* figura entre les rimes en *-ina* en el Dicc. de Jacme Marc (473; no figura en Aversó, car allí hi ha només *royna*, rima d'*almòyna*, 311), i apareix repetidament en el *Li Eleg* de JnEsteve «*ruïna*: labes, aegritudo, morbus», «no ls spantava, ni metia temor, dels murs la gran *ruina*», «terror fonc la *royna* de tan gran edifici» (q-6-r-3, n-5, s-2).

«--- Gabriel, / tramés del cel / --- / dix-li: —Beneyta, / --- / més fructuosa / que tota mare / (perquè s repare, / nostra *ruyná*) / del cel reyña / tantost seràs: / Fill concebràs, / reparador / ---», JRoig (*Spill*, 11353); «e, doncs, vengut lo Senyor en resurrecció de molts, y en *robina* de molts, fon ocasió, no causa, que profundament caygueren, y en la sua mort e passió conspiren ---», Roís de Corella (*Primer del Cartoxà*, 48v^o).

D'aquest conjunt medieval es dedueix que ja en català antic fou un mot molt usat, que havia penetrat profundament en la llengua; però pel quadro total de les llengües romàniques, es comprèn que fou pertot un terme del llenguatge de gent llatzinada, que des de temps remots va anar penetrant en l'ús comú (veg. DCEC/DECH, s. v.), en grau molt considerable, en totes les llengües occidentals. Cas típic de semicultisme. Els escr. Renaix. l'han usat sovint

«Plau-me avançar per un jardí desèrt / veyent --- muntanyes de contorn incert; / y en la pols d'or ab què la llum declina, / daurada bellament, qualche *ruina*, / dins la planura que en la mar se perd», Costa i Ll. (*Jardí Senyorial*, 2c, c. 1905?, ed. II. Cat., 196) En llenguatge més planer sol usar-se més aviat en plural: «--- / Vegí a Llevant estendre's la boreal aurora / --- / Y, com l'ona arrossega les perles y petxines, / desencantar semblava, y endur-se'n, los estels; / mes tot plegat, llançant-los, com flors, entre *ruines*, /

grans signes de malastre borronejà pels cels», *Atl* III, 20c; «Henoc és la ciutat mare / de les ciutats d'aquest món; / Viatger: ningú sap ara / les *ruines* a on són», Alcover (*Henoc*, v. 4, *Poemes Bt*, O. C., 73).

Rovina, com vaig indicar en una nota de 1936 (BDC xxiv, 284-5, on es podrà trobar algun detall que no repeteixo) sembla ser un duplicat de *ruina*, més evolucionat en el sentit i en el fonetisme. Avui és un terme propi del SO, i en general de l'Oest, del Prnc. (amb alguna prolongació cap al centre de l'Interior). És el fang i la terra d'alluvió que porten les avingudes dels rius o torrents. És degué partir de matisos que ja re-vesteixen en llatí *RUINA* i el corresponent verb *RŪERE*: *caeli ruina* en Virgili, i *ruinae*, simplement, en Silius Itàlic, ja apareix amb el sentit de 'pluja torrencial'; *ruunt de montibus amnes* diu Virgili de les barranques i xaragalls que davallen de les muntanyes; i Tàcit ho aplica a la correntada del Rin: *ruut in Galliam Rhenus*

L'evolució fonètica és normal: es produí el canvi de la ū de *RŪINA* en *o*, i la intercalació de *-v-* en aquest hiatus, tal com en l'it. *rovina* 'ruïna', *rovinare* 'espatllar', tal com en cat. trobem *barroví* al costat de *barrina* com a continuació de *VERŪINA*, cat. ant. *destruoir* 'destruir' (per més que alguns escriguin un existent *destrouir*), *menovell* de *MINUERE*, *claveguera*/CLOACA, *soent/sovint* etc. De la idea de 'riuada' es passava fàcilment a la del fang i llacor que han deixat les avingudes dels rius En l'article *RUINA* del REW veiem que en el frprov. del cantó de Vaud *runa* hi ha pres el sentit de 'còrrec en devessall' i *arruvená* o *runá* 'desbordar-se en xaragalls' («durch Giessbäche auswaschen»); Jud li assenyala un derivat *Ruinal* a les muntanyes del Tirol alemany (*Rom.* xlv, 313n.).

Encara que estrany a la tradició lexicogràfica, a penes recollit pels diccionaris (no abans de Lab. «*rubina*: brossa que dexan los rius», i com a dialectal *rovinada* i *rubnada* 'tierada, riada'; en el *DAG rovinada* a l'Urgell i *rovi* en un floralista), és un mot conegut i no en manca algun testimoni medieval.

«Gran príncep e gran ciutat deu haver manera de riu, que a temps que hi va poca aigua, los veïns, per créixer lurs camps, li furten adés una punta, adés un recolze o altra cosa --- e lo riu calla, e soffer un temps, e puix enfelloneix-se, e ve ab gran força e *rovina*, e porta-se'n tot ço que li han furat, e més avant. --- Dix lo frare: —Aqueixes leis que cuidats --- n'hi ha moltes de sofistic; consellar-vos-hia que no us asaltàssets d'aquestes aitals, ne de tota força o *rovina* de riu: si no, poriets-hi negar o trencar-vos lo coll», Eiximenis (*Do Comp*, NCl, 125, id. en l'ed. *CoDoACA*). «Locs plens de fanc que ha dexat la *rovina* de aygua: alluvies, -vium, et alluvia, -orum; loca caenosa ubi fluvius alluendo dimittit caenum et putredinem», JnEsteve (*DAG*), però ell mateix també usa amb aquest sentit la forma més pròxima a l'etimològica: «*runa* d'aygua: alluvium» (q 6-r-3). El derivat en *-ada* sembla que ja apareix en el S. XIII: Serra Vilaró parla, a la comarca de Solsona, d'una *rubnada* 'alluvió d'una riuada', en un text modern que hem transcrit en el vol. II, 800a9.